

ΤΩΡΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΗΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ · ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ (RSA) · ΒΟΥΛΙWATCH ·

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ (ΕΣΠ) · ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΕΛΕΔΑ) · HOMO DIGITALIS · REPORTERS UNITED · SOLOMON

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΟΙΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Είναι πλέον επείγουσα η ανάγκη αντιμετώπισης των χρόνιων παθογενειών σχετικά με το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα. Οι οργανώσεις ΗΙΑΣ Ελλάδος, Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA), Βουλίwatch, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΛΕΔΑ), Homo Digitalis, Reporters United και Solomon παρακολουθούν και αναδεικνύουν τις συστημικές δυσλειτουργίες και αδυναμίες των ελληνικών θεσμών στην πιο πρόσφατη ετήσια έκθεσή τους. Τα ζητήματα που καταγράφονται είναι αλληλένδετα και έχουν εξαιρετικά δυσμενείς επιπτώσεις σε μια σειρά από εκφάνσεις του Κράτους Δικαίου, από τη δικαιοσύνη, τη νομοθέτηση και τους κανόνες διαφάνειας έως την ελευθερία του Τύπου, την Κοινωνία των Πολιτών και την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Κρατική αυθαιρεσία και παραπτώματα: μη απονομή Δικαιοσύνης

Η ελληνική Δικαιοσύνη εξακολουθεί να στερείται της απαραίτητης ανεξαρτησίας, αμεροληψίας και αποτελεσματικότητας στο πλαίσιο της διερεύνησης αυθαιρεσιών και παράνομων ενεργειών των κρατικών λειτουργών. Αυτές οι αδυναμίες καταδεικνύονται με συνέπεια σε ποινικές υποθέσεις που συνεχίζουν να δοκιμάζουν την εμπιστοσύνη του κοινού στα δικαστικό σύστημα που ολοένα φθίνει:

- Το σκάνδαλο των υποκλοπών («Ελληνικό Γουότεργκέϊτ»), ένα χρόνο αφού ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου απέρριψε το ενδεχόμενο κοινής επιχείρησης παρακολούθησης πολιτών μεταξύ της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ) και

κακόβουλου λογισμικού Predator, εκδικάζεται από το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών με κατηγορούμενους μόνο 4 ιδιώτες για πλημμελήματα. Πλήθος [αποδεικτικών στοιχείων](#) που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της δίκης επιβεβαιώνουν την ύπαρξη ενός κοινού κέντρου παρακολούθησης μεταξύ ΕΥΠ και Predator. Η ακροαματική διαδικασία ανέδειξε κρίσιμες ελλείψεις στις ενέργειες των εισαγγελικών αρχών, όπως η παράλειψη κλήτευσης και εξέτασης των ατόμων που φέρονται να διαχειρίζονταν το λογισμικό υποκλοπής Predator ή το «κατέβασμα» [των server της Intellexa](#) μετά την αποκάλυψη του σκανδάλου, καθώς και ζητήματα [αδικαιολόγητης παρέμβασης και υποδείξεων](#) στην πραγματογνωμοσύνη/τεχνική μελέτη, που υπεβλήθη τρεις ημέρες πριν η έρευνα που αφορά στους κρατικούς αξιωματούχους τεθεί στο αρχείο.

Από την πλευρά της, η ΕΥΠ δεν έχει ακόμα συμμορφωθεί με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που κήρυξε αντισυνταγματική τη νομοθετική διάταξη με βάση την οποία δεν επιτράπη στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης να ενημερωθεί για την παρακολούθησή του. Η υπόθεση αυτή [εκκρεμεί](#) ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).

- Η (παράνομη) πρόσβαση ανώτερων κρατικών αξιωματούχων σε πληροφορίες που αποκτήθηκαν μέσω παρακολουθήσεων έχει επίσης ανακύψει στο πλαίσιο του σκανδάλου κατάχρησης κονδυλίων του ΟΠΕΚΕΠΕ (Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων) το οποίο διερευνά η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO). Ο πρώην αναπληρωτής υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης, ο οποίος παραιτήθηκε μετά την αποκάλυψη του σκανδάλου, [επιβεβαίωσε](#) ότι πηγές κοντά στο Μέγαρο Μαξίμου τον είχαν ενημερώσει για την υποκλοπή των τηλεφωνικών του συνδιαλέξεων ήδη από τον Ιούνιο του 2024, ένα χρόνο πριν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία [διαβιβάσει τον φάκελο της υπόθεσης](#) στη Βουλή για τη διερεύνηση ποινικών ευθυνών υπουργών. Επιπλέον αναφέρεται ότι στο πλαίσιο των ερευνών της EPPO [φαίνεται να έλαβαν χώρα προσπάθειες πολιτικών παρεμβάσεων](#).
- Το θανατηφόρο σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη, που στοίχισε τη ζωή σε τουλάχιστον 57 άτομα στις 28 Φεβρουαρίου 2023, οδήγησε τους πολίτες σε ιστορικές διαδηλώσεις διαμαρτυρίας με κύριο αίτημα την απονομή δικαιοσύνης και τη λογοδοσία, οι οποίες αντιμετωπίστηκαν με ακραία και αδικαιολόγητη καταστολή από την αστυνομία. Παράλληλα, η υπόθεση των Τεμπών αποτελεί μια ακόμη περίπτωση όπου η έρευνα εκ μέρους των δικαστικών αρχών αμαυρώθηκε

από συστημικές ελλείψεις και ενδείξεις συγκάλυψης και παρέμβασης. Οι έρευνες που πραγματοποιήθηκαν ήταν κατακερματισμένες και διάσπαρτες μεταξύ περισσότερων διαδικασιών, ενώ κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία αποκτήθηκαν ή λήφθηκαν υπόψη με καθυστέρηση ή ανεπαρκώς. Οι επανειλημμένες αιτήσεις των συγγενών για εκταφή των θυμάτων προκειμένου να διενεργηθούν εξετάσεις και να διασαφηνιστούν οι αιτίες θανάτου απορρίφθηκαν αρκετές φορές, για να [εγκριθούν τελικά](#) ύστερα από απεργία πείνας του πατέρα ενός θύματος, αλλά με περιορισμένο αντίκτυπο στο φάκελο της κύριας υπόθεσης.

- Η de facto πολιτική των βίαιων αναγκαστικών εξαφανίσεων ανθρώπων που ζητούν άσυλο («push backs») συνεχίζεται με αμείωτους ρυθμούς, παρά την [ιστορική καταδίκη](#) της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ το 2025, την [αναγνώριση](#) της πρακτικής αυτής από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και την πληθώρα αποδεικτικών στοιχείων και αντιδράσεων απ' όλους τους σημαντικούς φορείς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε [εθνικό](#) και [διεθνές](#) επίπεδο. Μέχρι σήμερα, καμία υπόθεση «push back» δεν έχει προχωρήσει πέρα από το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, ούτε έχει ληφθεί οποιοδήποτε πειθαρχικό μέτρο κατά στελεχών της Αστυνομίας ή του Λιμενικού. Οι εισαγγελείς συνεχίζουν να αρχειοθετούν τις έρευνες και να απορρίπτουν τις καταγγελίες λόγω έλλειψης επαρκών ενδείξεων. Μεταξύ των ελλείψεων που παρατηρούνται στις σχετικές έρευνες, εντάσσεται και το φαινόμενο οι εισαγγελείς να καταφεύγουν σε έναν κυκλικό συλλογισμό, θεωρώντας ότι οι επαναπροωθήσεις δεν μπορούν να αποδοθούν σε κρατικούς αξιωματούχους, επειδή απαγορεύονται από τον νόμο.
- Γενικότερα, τα φαινόμενα αστυνομικής βίας παραμένουν εκτεταμένα, εντασσόμενα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο «κουλτούρας ατιμωρησίας» και αποτυχίας απονομής δικαιοσύνης στα θύματα, παρά τις πολλαπλές καταδίκες από το ΕΔΔΑ. Τον Ιανουάριο του 2026, ο Εισαγγελέας [αρχαιοθέτησε](#) την έρευνα για τον θάνατο του Μοχάμεντ Καμράν στο αστυνομικό τμήμα του Αγίου Παντελεήμονα τον Σεπτέμβριο του 2024, μετά από οκτώ ημέρες κράτησης σε διάφορα αστυνομικά τμήματα της Αθήνας. Παρά τις φωτογραφικές αποδείξεις για εκτεταμένη κακοποίηση και την ιατροδικαστική έκθεση που έδειχνε ότι τα χτυπήματα ήταν συντρέχουσα αιτία θανάτου, ο Εισαγγελέας δεν βρήκε επαρκείς ενδείξεις παράνομης συμπεριφοράς εκ μέρους των αστυνομικών οργάνων. Ο φάκελος της υπόθεσης περιείχε σχεδόν πανομοιότυπες καταθέσεις από αστυνομικούς και δεν υπήρχαν μαρτυρίες από τους συγκρατούμενους του θύματος, οι οποίοι είτε δεν αναζητήθηκαν είτε δεν εξετάστηκαν. Δεν δόθηκε καμία εξήγηση για τον λόγο

που οι κάμερες παρακολούθησης στο αστυνομικό τμήμα ήταν εκτός λειτουργίας κατά τη στιγμή του συμβάντος.

Σταθερά κακές νομοθετικές πρακτικές

Οι κανόνες και οι αρχές της καλής νομοθέτησης εξακολουθούν να αγνοούνται συστηματικά στο πλαίσιο της νομοπαρασκευαστικής/νομοθετικής διαδικασίας. Φαινόμενα πολυνομίας και κακονομίας συναντώνται συχνά και φαίνεται να έχουν λάβει συστημικό και συστηματικό χαρακτήρα.

- Περισσότερα από 250 άρθρα ψηφίστηκαν χωρίς να έχουν περάσει από το στάδιο της δημόσιας διαβούλευσης ενώ ταυτόχρονα δεν φαίνεται να λαμβάνονται επαρκώς υπόψη οι προτάσεις και οι απόψεις που διατυπώνονται στο πλαίσιο της διαβούλευσης.
- Η ψήφιση πολυνομοσχεδίων παραμένει μια ευρέως διαδεδομένη πρακτική. Το 80% των νομοσχεδίων που ψηφίστηκαν εντός του 2025 περιείχαν φράσεις όπως «και λοιπές διατάξεις» στον τίτλο τους και συχνά οι νόμοι που ψηφίζονται περιλαμβάνουν ρυθμίσεις για πολλαπλά και άσχετα μεταξύ τους θέματα.
- Το ίδιο ισχύει και για την κατάθεση και ψήφιση εκπρόθεσμων και άσχετων υπουργικών τροπολογιών. 51 από τις 53 τροπολογίες που κατατέθηκαν περιείχαν διατάξεις που δεν σχετίζονταν με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ενώ 44 από τις 53 τροπολογίες κατατέθηκαν είτε την ίδια ημέρα είτε την παραμονή της ψήφισης του νόμου.
- Οι επαναλαμβανόμενες τροποποιήσεις των νόμων καλά κρατούν, ακόμη και για νομοθεσίες που έχουν ψηφιστεί μόλις κάποιους μήνες νωρίτερα. Διατάξεις σε τουλάχιστον 15 νόμους – ακόμη και κώδικες – που ψηφίστηκαν εντός του 2025 τροποποιήθηκαν την ίδια χρονιά. Αυτού του είδους οι πρακτικές εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους για την ασφάλεια δικαίου και γεννούν μείζονες προβληματισμούς σχετικά με την δυνατότητα των πολιτών να έχουν πρόσβαση στις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι η Εθνική Πύλη Κωδικοποίησης δεν είναι μέχρι σήμερα προσβάσιμη.

Ουραγός στην ελευθερία του Τύπου

Για τέταρτη συνεχή χρονιά η οργάνωση «Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα» (RSF) [κατέταξε](#) την Ελλάδα τελευταία στην ΕΕ όσον αφορά στην ελευθερία του Τύπου. Οι δημοσιογράφοι και τα ΜΜΕ εξακολουθούν να έρχονται αντιμέτωποι με επιθέσεις, απειλές και φαινόμενα

εκφοβισμού κατά την άσκηση του έργου τους. Αυτό περιλαμβάνει έναν αξιοσημείωτο αριθμό SLAPP σε θέματα που κυμαίνονται από [το σκάνδαλο των υποκλοπών](#) («Ελληνικό Γουότεργκέιτ») έως τα [περιβαλλοντικά ζητήματα](#). Η Ελλάδα δεν έχει μέχρι σήμερα ενσωματώσει στην εθνική έννομη τάξη την οδηγία Anti-SLAPP της ΕΕ.

Τα δημόσια μέσα ενημέρωσης, υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης της Προεδρίας της Κυβέρνησης, παραμένουν ευάλωτα σε πολιτικές παρεμβάσεις. Έχουν, για παράδειγμα, αναφερθεί περιπτώσεις μη αντικειμενικής κάλυψης από τη δημόσια τηλεόραση (ΕΡΤ) θεμάτων που άπτονται του δημόσιου ενδιαφέροντος, όπως οι [διαδηλώσεις διαμαρτυρίας](#) για το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη.

Η συγκέντρωση των ιδιωτικών μέσων ενημέρωσης στα χέρια πλούσιων οικογενειών και εφοπλιστών που διατηρούν στενές σχέσεις με πολιτικά πρόσωπα, φαίνεται να έχει επηρεάσει το τοπίο της ενημέρωσης. Διατάξεις που θα ανέθεταν στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) την αξιολόγηση κάθε συγκέντρωσης στην αγορά των μέσων ενημέρωσης αποσύρθηκαν κατόπιν του σταδίου της διαβούλευσης από το νομοσχέδιο που ψηφίστηκε αργότερα ως νόμος 5253/2025. Η πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν την ιδιοκτησία των ΜΜΕ και καταχωρούνται στο Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων περιορίστηκε κατόπιν των αλλαγών που επέφερε στο οικείο νομοθετικό πλαίσιο ο ν. 5259/2025, απαιτώντας μεταξύ άλλων την απόδειξη ειδικού εννόμου συμφέροντος.

Αδρανείς κανόνες κατά της διαφθοράς

Ζητήματα διαφθοράς, (α)διαφάνειας και έλλειψης λογοδοσίας συνεχίζουν να κυριαρχούν στην [κοινή γνώμη](#). Οι χρόνιες και θεμελιώδεις αδυναμίες των μηχανισμών και των θεσμών διαφάνειας δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί επαρκώς.

- Εξακολουθούν να μην υπάρχουν προβλέψεις για τους in-house lobbyists στο οικείο νομοθετικό πλαίσιο, ενώ ο αριθμός των εγγεγραμμένων εκπροσώπων συμφερόντων και των συναντήσεων που έχουν καταχωρηθεί στο Μητρώο Διαφάνειας παραμένει [ανησυχητικά χαμηλός](#).
- Η διαφάνεια στο ζήτημα των δώρων που λαμβάνουν τα πολιτικά πρόσωπα παραμένει μια δύσκολη διαδικασία. Η λίστα δώρων προς τους/τις βουλευτ(ρι)ές δεν δημοσιοποιείται, ενώ τα δώρα προς υπουργούς και αναπληρωτ(ρι)ές υπουργούς δημοσιοποιήθηκαν για άλλη μία χρονιά με καθυστέρηση και αφού είχε

προηγηθεί (ακόμα ένα αναπάντητο) [αίτημα για πρόσβαση σε δημόσιες πληροφορίες](#).

- Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης (Πόθεν Έσχες) δεν καθίστανται άμεσα και έγκαιρα προσβάσιμες στο κοινό λόγω συνεχών παρατάσεων στις προθεσμίες υποβολής, οι οποίες εισάγονται μέσω άσχετων τροπολογιών, καθώς και λόγω [καθυστερήσεων](#) στη δημοσίευση των δηλώσεων.
- Η Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης παρουσιάζει ασυνέπειες στην εκπλήρωση των εκ του νόμου υποχρεώσεων της, ενώ ταυτόχρονα [τα αιτήματα](#) και οι αναφορές που κατατίθενται ενώπιόν της σπάνια απαντώνται.

Στοχοποίηση και ποινικοποίηση της κοινωνίας των πολιτών

Η κυβέρνηση δεν έχει προχωρήσει σε κάποια ενέργεια προκειμένου να μετριάσει τις μακροχρόνιες ανησυχίες που εκφράζονται από φορείς της [ΕΕ](#), του [Συμβουλίου της Ευρώπης](#) και του [ΟΗΕ](#) σχετικά με το εχθρικό περιβάλλον, τον εκφοβισμό και τις δυσανάλογες απαιτήσεις εγγραφής που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, ιδίως όσες δραστηριοποιούνται στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης. Αντιθέτως, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου [έχει επιτεθεί δημόσια](#) σε οργανώσεις επειδή εκπροσωπούν άτομα ενώπιον του ΕΔΔΑ και έχει πρωτοστατήσει σε μια μεταρρύθμιση που θα καθιστά την απλή ιδιότητα μέλους εγγεγραμμένης στο σχετικό Μητρώο ΜΚΟ [επιβαρυντική περίπτωση](#) για αδικήματα μεταναστευτικής νομοθεσίας, προβλέποντας ποινές κάθειρξης 10 ετών και πρόστιμα δεκάδων χιλιάδων ευρώ. Η διευκόλυνση της «παράνομης παραμονής» από εργαζόμενη/ο σε ΜΚΟ προβλέπεται ότι θα τιμωρείται πιο αυστηρά από ότι τα βασανιστήρια.

Παραβίαση της προστασίας των δεδομένων

Σημαντικές αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα υπογραμμίζουν για άλλη μια φορά την περιορισμένη προσοχή που δίνεται στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, σε τομείς που κυμαίνονται από την λειτουργία [συστημάτων Smart Policing](#) έως την [πολιτική διατήρησης δεδομένων](#) που εφαρμόζουν οι πάροχοι τηλεπικοινωνιών. Παράλληλα, παλαιότερη απόφαση της Αρχής για τα συστήματα επιτήρησης σε δομές φιλοξενίας προσφύγων παραμένει [ανεφάρμοστη](#) και η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Οι οργανώσεις μας έχουν υποβάλει την έκθεση αυτή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συμμετέχουν αδιάλειπτα και επισταμένα [στη διαδικασία της Έκθεσης για το Κράτος Δικαίου](#), καταγράφοντας λεπτομερώς τα διάχυτα και αλληλένδετα προβλήματα και τις σοβαρές ελλείψεις και δυσλειτουργίες των εγχώριων θεσμών, όπως τα βιώνουμε στην καθημερινή μας δράση και πραγματικότητα.

Ωστόσο, η εικόνα που σκιαγραφείται τελικώς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της έκθεσής της αποκλίνει ουσιωδώς από τα ευρήματα που εμείς καταγράφουμε και καταθέτουμε κάθε χρόνο. Η Τα [προβληματική](#) στην αξιολόγηση των ζητημάτων του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα εκ μέρους της Επιτροπής δημιουργούν πρόσφορο έδαφος ώστε η έκθεση να χρησιμοποιείται προς υποστήριξη ενός [εγχώριου αφηγήματος](#) περί συνολικής βελτίωσης, παρά τις σοβαρές και μακροχρόνιες διαρθρωτικές αδυναμίες.

Θα συνεχίσουμε να υπερασπιζόμαστε το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα και να συνεισφέρουμε στις διαθέσιμες επίσημες διαδικασίες παρακολούθησης με την καταγραφή και παρουσίαση της πραγματικότητας που βιώνουμε, μέσω λεπτομερών και τεκμηριωμένων ευρημάτων.

Δεν απαιτούμε τίποτα λιγότερο από τους θεσμούς που είναι επιφορτισμένοι με τη διασφάλισή του.